

Katarzyna Olędzka

Rozszerzona szkoła

Nikogo nie powinien zdziwić obraz nakreślony w raporcie „Młodzi 2011”, gdzie komputer występuje jako podstawowy element wyposażenia młodzieżowego pokoju, młodzi ludzie z komórkami, z którymi się nie rozstają, gdziekolwiek by byli, słuchawki w uszach prowadzące od sprzętu, którego zasady działania nie zna przeciętny czterdziestolatek, nieustanne bycie *online*¹.

Pojawienie się Internetu wprowadza dużą zmianę w naszym życiu i stwarza nowe możliwości. Gdziekolwiek jesteśmy, dwadzieścia cztery godziny na dobę, o ile mamy dostęp do Internetu, mamy dostęp do olbrzymich zasobów informacji. Można się zagubić w ich gąszczu. Komputerów, telefonów komórkowych i przenośnych odtwarzaczy mp3 nie można sprowadzać wyłącznie do roli technologicznych gadżetów. Można je natomiast wykorzystać w procesie uczenia się i nauczania.

Dlatego warto pomóc uczniom w mądrym i użytecznym korzystaniu z Internetu. Jednym ze sposobów jest organizowanie procesu dydaktycznego na odległość. W szkole tradycyjnej uczniowie uczą się w systemie klasowo-lekcyjnym, spotykają się w jednym miejscu i czasie, by razem pod kierunkiem nauczyciela zdobywać nową wiedzę. Korzystając z możliwości nowych technologii, nauczyciel może zaproponować uczniom rozszerzenie możliwości klasy i szkoły o elementy e-learningu.

Szkoła może korzystać z własnej platformy e-learningowej, która będzie przydatna do wspomagania nauczania tradycyjnego. Uczniowie mogą na niej pracować zarówno w szkole

podczas zajęć lekcyjnych lub dodatkowych, jak i w domu. Będą tam mieć przygotowane przez nauczycieli materiały dostosowane do ich potrzeb i możliwości. Udostępnianie materiałów w formie elektronicznej jest odpowiedzią na rozwój technologiczny i zainteresowanie uczniów zasobami i możliwościami Internetu. Nauczyciel może przygotować uczniom zbiór zasobów elektronicznych związanych z danym tematem lekcji i polecić zapoznanie się z nimi.

Warto korzystać nie tylko z materiałów samodzielnie przygotowanych, ale również z opublikowanych przez innych. Można i należy korzystać też z inicjatyw uczniowskich i wspierać kreatywność i samodzielność uczniów.

W sieci Internet dominuje język hipertekstu, który charakteryzuje się hierarchicznością i dynamicznością. Tekst jest podzielony na fragmenty, które są na wiele sposobów połączone ze sobą odsyłaczami. Można tę strukturę porównać do grafu, gdzie fragmenty tekstu są połączone odnośnikami, tworząc skomplikowaną strukturę. To uczeń decyduje, w jakiej kolejności dociera do różnych rozgałęzień i dlatego cechą charakterystyczną hipertekstu jest to, że angażuje uczących się w tworzenie wiedzy. Jeśli materiały są w formie elektronicznej, uczniowie nie są tylko biernymi czytelnikami, ale aktywnymi użytkownikami. Konstruuja swoją wiedzę, wykorzystując wcześniejsze doświadczenia i integrując je z nowymi wiadomościami i umiejętnościami. Hipertekst zakłada nieliniarną i niesekwencyjną organizację danych, a od uczniów wymaga się zrozumienia i przyswajania wiadomości. W ten sposób nauczy-

¹ Szafranec K. Raport „Młodzi 2011”, Warszawa, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, http://zds.kprm.gov.pl/sites/default/files/pliki/mlodzi_2011_printerfriendly.pdf, dostęp 26.10.2013.

ciel przygotowuje dla uczniów zarówno materiały już wcześniej opublikowane w sieci, zbierając adresy przydatnych stron internetowych, lub publikuje autorskie materiały. W porównaniu z udostępnianiem materiałów drukowanych jest to proces tańszy i zwykle szybszy, a co najważniejsze – dostosowany do możliwości i potrzeb uczniów. Ponadto korzystanie z platformy edukacyjnej daje możliwości personalizowania materiałów, gdyż nauczyciel może decydować komu i kiedy je udostępnić. Udostępnianie zasobów to nie jedyne zadanie platformy, można również aktywizować uczniów, zlecając im określone zadania czy przygotowując testy.

Testy w procesie nauczania, obok tradycyjnej funkcji sprawdzania wiedzy, mogą pomóc w jej przyswojeniu. Małe porcje materiałów mogą być przedzielone konkretnymi pytaniami, które stymulują uczniów do czytania ze zrozumieniem. Odpowiedź udzielona na platformie może być natychmiastowo sprawdzana, a informacja zwrotna przekazana uczniowi. Wymaga to jednak od nauczyciela przygotowania pytań, na które odpowiedź jest jednoznaczna. Mogą to być pytania wielokrotnego wyboru, gdzie jedna lub wiele odpowiedzi jest poprawnych, lub pytania typu „dopasuj odpowiedź”. W innych typach pytań można wymagać konkretnej odpowiedzi słownej lub liczbowej. Z testów nauczyciel może korzystać w celu pogłębienia, utrwalenia i sprawdzenia wiedzy. Może określić zarówno czas ich dostępności i czas na ich rozwiązanie, jak i rodzaj informacji zwrotnej, jaką otrzymuje uczeń, oraz punktację. Przygotowanie pytań jest czasochłonne, ale sprawdzanie dokonuje się automatycznie i nie wymaga pracy nauczyciela. Elektroniczna obsługa testów wspomaga proces analizy i przygotowywania raportów. Dane można prześledzić tak pod kątem postępów i osiągnięć uczniów, jak i skuteczności nauczania i poprawności przygotowania testów. Właściwie przeprowadzony proces ewaluacji przyczynia się do podniesienia efektywności kształcenia. Mało otwarty charakter zadań testowych można przeciwstawić innemu rodzajowi aktywności, jakim są zadania.

Platforma edukacyjna powinna umożliwiać przygotowywanie i przeprowadzanie zadań dla uczniów. Nauczyciel opracowuje konkretne polecenie, które wymaga od ucznia określonych aktywności. Mogą to być działania polegające na napisaniu krótkiej notatki czy wykonaniu większej pracy, której owocem jest przygotowanie dokumentu tekstowego, graficznego czy prezentacji. Uczeń wysyła pracę w określonym terminie na platformę, a nauczyciel, a nie system, przy-

gotowuje informację zwrotną. Zaletą zadań jest ich otwarty charakter, który mobilizuje uczniów od samodzielnej pracy. Zadania wspomagają kreatywne myślenie i wymagają od uczniów nie tylko zapamiętania i rozumienia wiadomości, ale zastosowania ich w sytuacjach zarówno typowych, jak i nietypowych. Wykorzystanie różnych umiejętności do wykonania określonego zadania jest ciekawym doświadczeniem dla uczniów. Najczęściej przy okazji korzystania z platformy uczniowie nie tylko poznają zagadnienia związane z nauczonym przedmiotem, ale doskonale również swoje umiejętności dotyczące wykorzystania technologii informacyjnej i komunikacyjnej. Co więcej – uczą się zdobywać nową wiedzę z wykorzystaniem komputera i Internetu, tworzą społeczność uczących się.

Platforma edukacyjna daje też możliwość angażowania uczniów do uczenia się w grupie. W sieci możliwa jest nie tylko interakcja między nauczycielem i uczniem, ale także pomiędzy uczniami. Jednym z narzędzi umożliwiających współpracę jest forum dyskusyjne. Na forum mamy do czynienia z formą komunikacji asynchronicznej. Poszczególne wypowiedzi są publikowane przez jej twórców, archiwizowane na serwerze w celu odczytania ich przez osoby do tego uprawnione. Jest to miejsce wymiany poglądów, prezentowania swojego zdania i prowadzenia dyskusji. Ponadto istnieje możliwość zadawania pytań, wymiany informacji i wiedzy, dzielenia się doświadczeniami oraz świadczenia wzajemnej pomocy. Zadaniem nauczyciela jest wprowadzenie uczniów w sytuację problemową i zachęcenie ich do aktywnego uczestnictwa. Problem poruszany w dyskusji powinien być ciekawy i pobudzający uczniów do twórczych poszukiwań, uczniowie zaś powinni być wcześniej przygotowani do uczestnictwa w forum przez poznanie i zaakceptowanie zasad netykiety. Warto zwrócić uwagę, iż forum daje uczniom szansę włączenia się w dyskusję nawet wtedy, gdy w kontaktach twarzą w twarz mają z tym trudności. Uczeń ma więcej czasu na przygotowanie wypowiedzi, swoje poglądy może przemyśleć i opublikować tak, by były dostępne dla innych. Wspomaga to proces krytycznego myślenia i refleksyjność, również w odniesieniu do metarefleksji o uczeniu się. Korzystanie z platformy e-learningowej wpływa również na kształtowanie właściwych postaw.

Rozszerzenie możliwości szkoły o elementy nauczania na odległość zwiększa samodzielność uczniów. Od młodych ludzi wymaga się zaplanowania czasu i miejsca pracy, a potem konsekwentnego realizowania opracowanego planu.

W pracy na odległość liczy się systematyczność, solidność i dokładność.

Ważną cechą wymaganą i kształtowaną podczas pracy zdalnej jest wytrwałość. Utrzymanie wysokiego poziomu motywacji jest zadaniem niełatwym dla nauczyciela i ucznia. Uczniowie zachęcani nową formą pracy, jaką jest nauka przez Internet, chętnie zabierają się do nauki, łatwo jednak zniechęcają się. Trudności, jakie mogą wystąpić, są zarówno natury technicznej, jak i merytorycznej. Radzenie sobie w sytuacjach problemowych jest ważną umiejętnością kształtowaną podczas pracy na platformie edukacyjnej.

Rozszerzenie możliwości nauki w klasie o systemie klasowo-lekcyjnym o elementy e-learningu daje możliwość otwarcia się na nowe trendy pedagogiczne. Uczniowie nie tylko poznają le-

piej technologię komunikacyjną i informacyjną w praktyce, ale przygotowują się też do zdobywania nowej wiedzy przez Internet i uczenia się przez całe życie.

Po ogólnym omówieniu możliwości rozszerzenia tradycyjnej szkoły o elementy e-learningu przejdziemy do pokazania, jak można to zrealizować w praktyce. W artykule Wandy Jochemczyk „Uczę się *online*” zostały opisane nasze doświadczenia w prowadzeniu kursów e-learningowych, seminarium dla nauczycieli i pracy nauczycieli z uczniami na platformie Moodle.

Katarzyna Olędzka jest nauczycielem konsultantem w Ośrodku Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie.

Raport zawiera wyniki projektu badawczego „Prawo autorskie w czasach zmiany. O normach społecznych korzystania z treści”, realizowanego przez Centrum Cyfrowe Projekt: Polska w latach 2012-2013.

Podstawowym celem projektu było dostarczenie rzetelnej wiedzy na temat znajomości i postrzegania prawa autorskiego przez Polaków.

W badaniu zajmowano się przede wszystkim takimi kwestiami, jak praktyczna wiedza na temat prawa autorskiego oraz normy i wyobrażenia społeczne związane z sieciowymi formami korzystania z treści.

Zachęcamy do zapoznania się z tym opracowaniem, zwłaszcza te osoby, które są zainteresowane korzystaniem z kultury w sieci i edukacją prawnoautorską w Polsce.

Publikacja jest dostępna w sieci na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa 3.0 Polska, pod adresem:

<http://centrumcyfrowe.pl/projekty/prawo-autorskie-w-czasach-zmiany/>